

Specifics of conducting industrial practice for technical specialties in the republic of kazakhstan*A.K. Tugyrova,¹ A.I. Niyazbaeva¹, K.M.Kenges¹**¹Al-Farabi Kazakh National University, (Almaty, Kazakhstan)**Abstract*

As you know, in the world education system, training of technical specialties in higher educational institutions is accompanied by industrial practice. Industrial practice is an integral part of the educational process and one of the forms of communication with the future professional activity of students. It significantly strengthens the educational potential in the training of specialists for the implementation of Polytechnic Education, Labor Education and career guidance. In addition, industrial practice will undoubtedly help to improve the skills and knowledge of students in practice.

Conducting internships for students on the territory of the Republic of Kazakhstan is carried out in accordance with the order of the Ministry of Education and Science of 2016 “On approval of the Rules for the organization and conduct of professional practice and the rules for determining organizations as practice bases”. Enterprises conducting industrial practice are also subject to this order. During training at the university, it is necessary to prepare students in advance by practice managers, conduct information guidance work, and monitor the correct experience of students in production facilities.

After studying the stages of industrial practice, the issue of its planning, the requirements of production facilities, information about the set of documents required for them, the main problems in this area were identified in the article. Tasks were defined and work was carried out to solve the problems that arose.

Keywords: production practice, enterprise, pedagogical management, modernization process, technical specialty.

*Редакцияға 19.10.2022 қабылданды.**FTAMP 14.35.09**DOI 10.51889/5876.2022.38.71.019**A.A.КАЛИАСКАРОВА¹, Т.Н.ЖУНДЫБАЕВА¹**¹Абай атындағы Қазақ Ұлттық Педагогикалық Университеті, Алматы, Қазақстан
ainuramanovna@gmail.com, turarkhan.2011@mail.ru***МАГИСТРАНТ СТУДЕНТТЕРДІҢ АРАЛАС ОҚЫТУ (BLENDEDLEARNING)
ТЕХНОЛОГИЯСЫНА ДЕГЕН КӨЗҚАРАСЫ***Аңдатпа*

Қазақстанда аралас оқытудың мәселелері осы күнде көп айтылып, жан- жақты зерттелуде. Алайда, педагогика мамандығы бойынша оқитын магистрантстуденттердің аралас оқыту формасы туралы көзқарасы жөнінде зерттеулер жоқ, сондықтан осы зерттеу өте өзекті. Жұмыстың мақсаты аралас оқытудың мәселесін зерттей отырып, педагогикалық бағытта оқитын магистранттардың аралас оқытуға деген көзқарастарын анықтау. Жұмыстың міндеті: аралас оқытудың мәнін айқындау; аралас оқыту форматының шет ел және отандық оқуорындарындағы мәселесін анықтау; Қазақстандағы педагог магистранттардың аралас оқытуға деген көзқарасын анықтау. Авторлар өз мақсаттарына жету үшін сауалнама жүргізді. Сауалнама онлайн түрінде Google Form платформасында жүргізілді. Сауалнамаға 76 магистрант қатысты және оның нәтижесінде магистранттардың басым бөлігінің аралас оқыту технологиясымен таныс екенін, оны білетіндігін, бұл форматты қолдайтындықтары байқалды. Аралас оқыту онлайн оқыту мен дәстүрлі бет-

пе бет оқытуды қамтитын болғандықтан, магистранттардың қай бөлігін ұнататындықтары да анықталды. Барлығы дерлік онлайн бөлігін ұнатады екен. Себебі, ол магистранттардың жолға кететін уақытын үнемдейді және өз беттерімен оқуын ынталандырады. Аралас оқытудың артықшылығы да кемшілігі де онлайн бөлігінде, ал офлайн өтетін сабақтың кемшілігі тек жолға кететін уақыт. Жалпы, барлық магистранттар аралас оқыту формасын жақсы деп таниды және болашақта пәндердің барлығыосы форматта өтуін ұсынды.

Кілт сөздер: магистрант студент; білім беру; аралас оқыту; онлайн оқыту; дәстүрлі оқыту.

Кіріспе. «Қазақстан Республикасын- да білім беруді және ғылымды дамытудың 2020 – 2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасының» негізгі мақсатының бірі білім мен ғылымның жаһандық бәсекеге қабілеттілігін арттырып, педагогикалық білім беруді жаңғырту және цифрландыру болып табылады. Бұл мақсатқа жету үшін мемлекетіміз оқытудың жаңа инновациялық әдістерін енгізу, оқу бағдарламаларын жаңарту арқылы білім беру жүйесін дамыту керектігін айтады. Осы заманауи әдістердің бірі Blended learning немесе аралас оқыту болып табылады.

2020 жылдың наурыз айында коронави- рус пандемиясына байланысты Қазақстан қашықтан және онлайн оқытуға көшу ту- ралы шешім қабылдады. Пандемияға бай- ланысты университеттер мен мектептер- де оқытудың түрлі формалары ұсынылды. Сабақтар теледидар, радио арқылы, белгілі бір платформаларға видеосабақтарды енгізу, электрондық пошта қызметі сияқты және т.б. тәсілдер арқылы өткізілді.

Пандемия бәсеңдей бастағаннан кейін, қазақстандық жоғары оқу орындары ара- лас оқыту формасын қолдана баста- ды. Шет елдерде аралас оқыту форма- сы жаңа болмағандықтан, пандемия кезінде қашықтықтан оқу немесе ара- лас оқу оқытушыларға да студенттерге де көп қиындықтар әкелген жоқ. Алайда, Қазақстанның оқу орындарында бұл оқыту формасын қолдану мәселе болып табылады.

Қазақстанда аралас оқытудың мәселелері осы күнде көп айтылып, жан жақтан зерт- телуде. Алайда, магистратурада оқитын студенттердің осы оқыту формасы тура- лы көзқарасы жөнінде мәліметтер жоқ, сондықтан осы зерттеу өте өзекті.

Жұмыстың **мақсаты** аралас оқытудың мәселесін зерттей отырып, педагогикалық бағытта оқитын магистранттардың аралас оқытуға деген көзқарастарын анықтау.

Жұмыстың міндеттері:

- Аралас оқытудың мәнін айқындау;
- Аралас оқыту форматының шет ел және Қазақстан оқу орындарындағы мәселесін анықтау;
- Қазақстандағы педагог магистранттардың аралас оқытуға деген көзқарасын анықтау.

Негізгі бөлім. Аралас оқыту неме- се Blended learning жоғары оқу орында- рында көбірек қолданылуда, өйткені ол дәстүрлі және онлайн оқыту тәсілдерінің артықшылықтарын қамтиды [1]. Эдвард [2] және Ғазал [3] зерттеулерінің нәтижелері ара- лас оқыту әдісі студенттердің оқуға қатысуы мен тәжірибесін жақсартатынын көрсетті, өйткені ол студенттердің оқыту режимі мен оқу процесі туралы ақпаратқа хабардар болуына айтарлықтай әсер етеді. Аралас оқыту студенттердің оқу процесіне көбірек қатысуына және ынта- жігерін арттыруға мүмкіндік береді, олардың табандылығы мен жауапкершілігін арттырады [4]. Пун [1] аралас оқыту ХХІ ғасырда орын алатын білім берудегі үздік 10 трендтің бірі ретінде болашақта жетекші оқыту тәсілі ретінде да- муы мүмкін деген қорытындыға келді.

«Аралас оқыту» тіркесі бұрын электрон- дық оқыту әрекеттері мен сыныптағы оқытумен байланысты болды [5]. Тиісінше, аралас оқыту дәстүрлі бетпе-бет және элек- тронды оқыту парадигмасының интегра- циясы болып табылады [6]. Аралас оқыту студенттерге алгоритмдік және сындар- лы ұтымды дағдыларды қалыптастыруға, оқыту сапасын арттыруға және әлеуметтік тәртіпке қол жеткізуге көмектесетін және оқытушыларға педагогикалық мақсаттарға

жетуге көмектесетін онлайн және бетпелі оқытуды ұштастыратын нұсқаулық болып табылады [7]. Аралас оқыту әртүрлі жеткізу әдістерін, оқыту стильдерін және оқыту түрлерін біріктіруді талап етеді [8]. Аралас оқыту интеграцияланған, икемді (flexible), аралас режим (mixed mode), көп режимді (multi mode) немесе гибридті оқыту (hybrid learning) сияқты терминдермен жиі қолданылады [9]. Аралас оқыту 30 пайыз бетпелі өзара әрекеттесуді және 70 пайыз ақпараттық технологияларды біріктіру арқылы жүзеге асатын оқыту формасы [10].

Аралас оқыту студенттер мен оқытушы үшін икемді және студенттердің нәтижелерін жақсартады, студенттің өздігінен білім алуын ынталандырады, кәсіби білім алу перспективаларын арттырады, шығындарды азайтады, студенттер мен оқытушы арасындағы және студенттердің өзара байланысын арттырады [11]. Аралас оқыту студенттер мен оқытушылардың көзқарастарын ескере отырып, білімге қолжетімді онлайн және дәстүрлі оқыту арқылы үйлесімді тепе-теңдікті құруға тырысады [12]. Сондықтан, аралас оқыту маңызды педагогикалық тұжырымдама болып қала береді, өйткені оның негізгі бағыты ең тиімді оқыту мен оқу тәжірибесін қамтамасыз етуге бағытталған.

Аралас оқыту студенттердің білім деңгейі мен қызығушылығына сәйкес келетін онлайн ресурстар мен ақпаратқа қол жеткізуді ұсынады. Ол кәсіби ынтымақтастық мүмкіндіктерін ұсына отырып, оқыту шарттарын қолдайды, сонымен қатар лекторлардың уақытты меңгеруін жақсартады [13]. Аралас оқыту студенттердің жеке оқу үдерісіне деген қызығушылығын арттырады, студенттердің өз жылдамдығымен оқуын жеңілдетеді, оларға нақты өмір дағдыларын беру арқылы болашаққа ұмтылдырады және бұл студенттерге тікелей білім алуға көмектеседі. Өздерінің академиялық дағдыларын, өздігінен білім алу қабілеттерін және компьютерді жақсы қолдана алу қабілеттерін жұмысқа тұрған кезде оңай қолданады. [14]. Бейли және басқалары атап өткендей [15], аралас оқыту университет қауымдастығындағы әлеуметтік ком-

муникацияны жақсартады, студенттердің бейімділігі мен өзіндік сенімін жақсартады, оқу сапасын арттырады, оқу жағдайында сыни тұрғыдан ойлауды жақсартады және курс мазмұнын студенттерге жеткізудің жедел құралы ретінде өте жақсы технология болып табылады.

Жоғарыда жазылған анықтамаларды қорытындылай келе, біз аралас оқыту дегеніміз сабақ мазмұнын онлайн режимінде және дәстүрлі бетпелі-бетпелі түрінде жеткізу және студенттердің өз уақыттарын, оқу орнын, жолын басқару сияқты элементтерді біріктіретін педагогикалық тәсіл деуімізге болады.

И. Жанг [16] Қытай университеттеріндегі аралас оқытудың мәселесін зерттей отырып, аралас оқытудың тиімділігі оқу бағдарламасының ғылыми түрде құрастырылғанына байланысты екендігін айтты. Ол жоғары сапалы онлайн курстар мен офлайн курстарды терең интеграциялау арқылы ғана оқудың оңтайлы әсеріне қол жеткізуге болатындығын және жақсы жетістікке жету үшін аралас оқыту моделін дұрыс пайдалану керек екендігін алға тартты. Ғалымның айтуынша, аралас оқыту режимдерінің түрлері студенттердің әртүрлі оқу талаптарын қанағаттандыра алады.

Д. Керз [17] аралас оқыту процесі күрделі оқыту стратегияларын талап етеді, яғни, бетпелі-бетпелі дәрістерді, студенттердің және электрондық курстағы әрекеттерді басқарумен қатар оларды үздіксіз бақылауды қажет ететіндігін дәлелдеді. Дамиана Керзтің пайымындауынша, аралас оқыту кезінде оқу климаты мен әлеуметтік өзара әрекеттесудің маңыздылығы орасан зор. Бұл оқытушы мен студенттің өзара әрекеттесуі. Аралас оқыту кезінде студенттер сыныпта мұғаліммен апта сайын байланыста болса да, олардың электронды курстағы хабарламалар немесе форумдар арқылы мұғаліммен байланысуы маңызды. Сондай-ақ, олар уақытында кері байланыс күтеді, бұл оларды оқуға ынталандырады. Бұл факт мұғалімнің электронды оқыту ортасында сенімді болуы керектігін көрсетеді, ол үшін мұғалімдер АКТ ресурстарын пайдалануда құзыретті болуы керек.

М. Ашраф [18] өз зерттеуінде аралас оқытудың көптеген артықшылықтары бар екендігін көрсетеді. Олар: студенттердің оқу жетістіктері жоғары болады; танымдық белсенділік пен түсіну жақсарады; тезірек және икемді қарым- қатынас дағдылары артады; жылдам және өзара әрекеттесу дағдылары қалыптасады; техникалық дағдылар және оқушылардың мотивациясы ұлғаяды; студенттерде автономиялы, сыни және оң көзқарасты, белсенді мінез-құлық үлгілері қалыптасады; қанағаттануды, жекелендірілген оқытуды және бейімделуді ынталандырады. Ғалымның пайымдауынша, аралас оқыту студентке бағытталған оқу стильдерін енгізіп, студенттерге көбірек еркіндік, автономия, шығармашылық және түбегейлі өзгеріс әкелді.

М. Ашраф [18] аралас оқытуда көптеген кемшіліктерінің ішінде педагогикалық және нұсқаулық дизайнының болмауы жоғары оқу орындарында ең көп таралған мәселе болып табылады дейді. Басқа кемшіліктерге цифрлық сауаттылық пен оқытудың жоқтығы; студенттің дербестігі мен құзыреттілігінің болмауы; және техниканың, құрылғылардың, құралдардың және инфрақұрылымның жетіспеушілігі жатады. Сонымен қатар, оқытушылар курсты жоспарлау кезінде бірден екі түрлі рөлді ойнау қиындығына тап болады. Олар онлайн және офлайн жеткізу үшін сабақты құрастыруы керек. Курсты жобалаудың бұл түрі мұғалімдерден үлкен уақытты талап етеді. Студенттердің физикалық ортада құрдастарымен қарым-қатынас жасау мүмкіндігі жеткіліксіз болуы мүмкін, бұл олардың көңілсіз және оқшаулануын тудыруы мүмкін.

А.Маароп [19] аралас оқыту кезінде оқытушыларалдындатұрғанқиындықтардың қатарында оқу жүктемесінің жоғарылауы мен уақыттың көп қажеттілігі, бағдарламаны жүргізуде педагогикалық және техникалық дағдылардың жоқтығы, бетпе-бет және онлайн оқытудың дұрыс үйлесімін табу қиындығы анықталды. Ол оқытушыларға осындай мәселелерді шешуге көмектесетін стратегиялар ретінде қызметкерлерді оқыту-

дың, қолдау көрсетудің және желі құрудың маңыздылығын анықтады.

Н. Уахаб [20] өз зерттеуінде аралас орта қазіргі жұмыс ортасы үшін құнды болып табылатын ақылға қонымды сыни ойлау дағдылары бар тәуелсіз студенттерді дайындайтынын анықтады. Аралас оқыту сонымен қатар сыныптағы кемшіліктерді, сондай-ақ оқыту мен оқудың икемділігін шешу болып табылады.

С.Е. Боброва [21] өз еңбегінде аралас оқытудың тиімді жақтары студенттерді оқытуда жеке дара әдістерді қолдануға болатындығын, оқытушымен кері байланыс пен оқу материалдарына қол жетімділік артатындығын, студенттердің өз бетімен шешім қабылдау қабілетінің артатындығын көрсетеді. Ол аралас оқытудың артықшылықтарын көрсете отырып, негізгі кемшілігі бұл оқыту форматын көп сабақтарға ұйымдастыру, яғни, сабақ кестесіне онлайн және дәстүрлі сабақтарды дұрыс қою өте қиын екендігін айтты. Сондай-ақ, ол техникалық жабдықтарға байланысты қиындықтарды көрсетеді.

Э. Р.Авакованың [22] көрсетуінше, аралас оқыту форматында студенттер өзіне ыңғайлы уақытта және темпте жұмыс жасай алады, оқу процесін студенттердің жеке ерекшеліктерін ескере отырып ұйымдастыруға болады, оқытушы мен студенттің әрдайым кері байланыста бола алады. Алайда, қарым- қатынас кезінде эмоционаның жетіспеушілігі, тәрбиелеу жағынан жеткіліксіздігі және оқу процесін спонтанды ұйымдастыру жағында кемшіліктер бар екенін көрсетеді.

А. Бугреева [23] аралас оқыту кезінде студенттер өздеріне ыңғайлы темпте жұмыс жасай алады, туындаған сұрақтарына оқытушыдан тез арада жауап алады, оқытушылар студенттерді тез топтастыра алады, оқыту процесі шынайы фактілерге негіздеп ұйымдастырылады, өз бетімен шешім қабылдау қабілеті дамиды. Бірақ, оқытушымен үнемі қарым-қатынас жасау қиын, оқу бағдарламасы оңай және қоғамнан оқшаулануы, топта жұмыс жасай алмау, тұйықтық оның негізгі кемшіліктері болып табылады.

Жоғарыда көрсетілгендей, аралас оқытудың артықшылықтары мен пайдасы өте көп болғанымен, кемшіліктері де бар екендігін байқадық.

Зерттеу әдіснамасы. Біз аралас оқыту мәселелерін қарастыра отырып, қазақстандық педагог магистранттардың аралас оқытумен қаншалықты таныс екендігін, осы оқыту форматында сабақтар жүргізіле ме, олар үшін аралас оқытудың қандай артықшылықтары мен кемшіліктері бар екенін және бұл форматтың оларға қаншалықты ұнайтындығын анықтау мақсатында сауалнама жүргіздік.

2022 жылдың қаңтар айында керекті ақпаратты жинау мақсатында шетелде зерттеу тәжірибелерінде кеңінен және сәтті қолданылатын онлайн-сауалнама әдісі қолданылды. Онлайн-сауалнама процесі респонденттің тікелей байланысынсыз, қашықтан өткізілді. Бұл әдісті қолдану үлкен көлемдегі ақпараттарды тез уақыт аралығында өңдеу мен талдауға, уақытты үнемдеуге мүмкіндіктер береді. Сауалнама сұрақтары Google Forms платформасында құрастырылып, таратылды. Сауалнамаға Абай атындағы Қазақ Ұлттық Педагогикалық Университетінің «Педагогика және психология», «Психология»,

«Менеджмент», «Құқықтану» мамандықтары бойынша 1-2 курста оқитын магистрант студенттер қатысты. Олардың жалпы саны - 76.

Сауалнама екі бөлімнен тұрды. Бірінші бөлімінде магистранттардың жынысы, жасы, оқу орны, мамандығының бағыты анықталды. Екінші бөлігі келесі сұрақтардан тұрды:

1. Компьютерлік технологияларды қолданушы ретінде өзіңізді бағалаңыз. Жауаптары: төмен; орташа; жақсы; өте жақсы.

2. Сіз 'аралас оқыту' (Blended Learning) формасынмен таныссыз ба? Жауаптары: Иә; Жоқ.

3. Сіздің ойыңызша «Blended learning» (mixed/ hybrid learning) немесе «Аралас оқыту» дегеніміз не?

4. Магистратурада сабақтарыңыз қандай формада өтеді? Жауаптары: оффлайн (университет қабырғасында); тек онлайн түрінде; аралас(онлайн және сыныпта).

5. 'Аралас оқытудың' қандай артықшылықтары бар?

6. 'Аралас оқытудың' қандай кемшіліктері бар?

7. Қандай пәндерді аралас оқытқан тиімді?

8. Қандай пәндерді аралас оқытқан тиімсіз?

9. Аралас оқытудың онлайн бөлігінде қандай платформаларды қолданасыздар?

10. Аралас оқытудың қай бөлігі сізге ұнайды? Жауаптары: онлайн; офлайн.

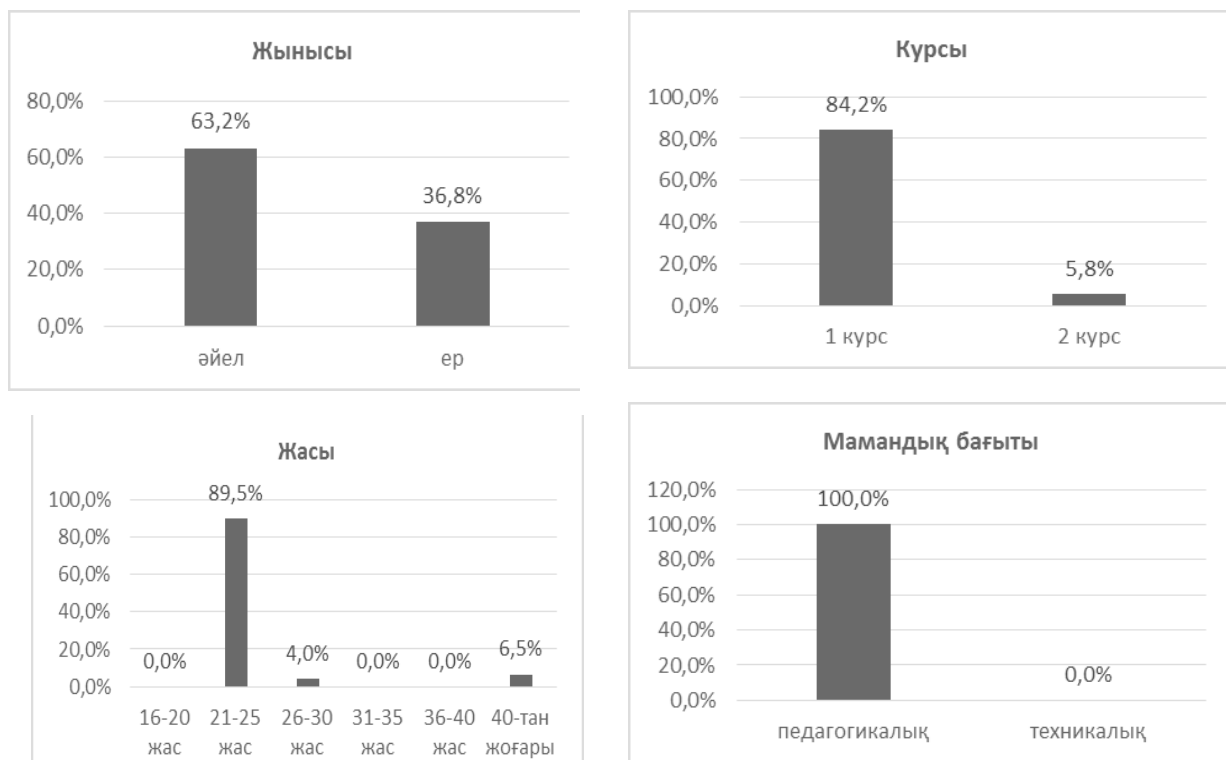
11. Не үшін оффлайн түрінде оқыту ұнайды немесе ұнамайды?

12. Не үшін онлайн оқыту ұнайды немесе ұнамайды?

13. Жалпы, аралас оқытуға деген көзқарасыңыз қандай?

Талқылау мен нәтиже. Онлайн сауалнаманың нәтижесі бойынша магистранттардың басым көпшілігі, яғни 63,2 пайызы (48 адам) әйел қауымы, ал қалған 36,8 пайызы ер едамдар (28 адам). Олардың 12-сі 2 курста, ал қалған 64 студенттер 1 курста оқиды. Біз магистратурада оқытындардың өте жас екендігін байқаймыз. Олар 21-25 жас аралығында, тек 4 адам 26-30 жаста және 4 адам 40 жастан асқан. Барлық қатысушылардың мамандығы педагогикалық бағытта. (Сурет 1)

Қатысушылардың басым көпшілігінің жас болғанына қарамастан, тек бестен бір бөлігі ғана компьютерлік технологияны өте жақсы меңгерген. Тура сондай көрсеткішті орташа меңгергендерді құрайды. Сауалнамаға қытсушы магистранттардың 56 пайызға жуығы, яғни 44 адам, компьютерлік технологияны жақсы меңгерген.

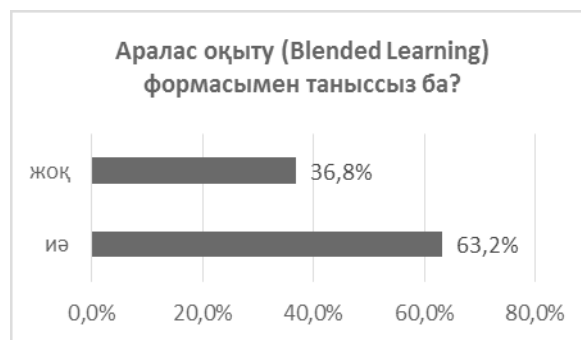

Сурет 1. Сауалнамаға қатысушылар туралы жалпы мағлұмат

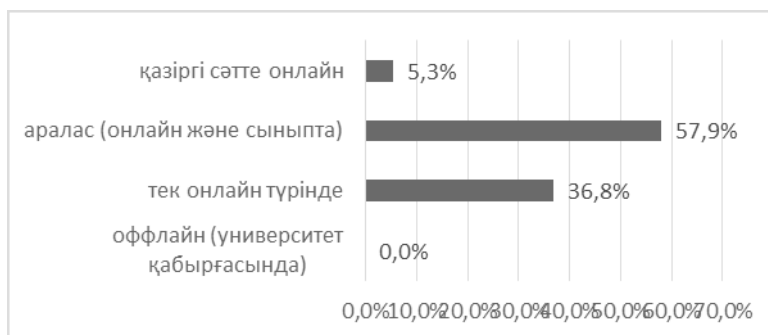
Сурет 2. Магистранттардың компьютерлік технологияларды қолданушы ретінде өздерін бағалауы

Магистранттардың жартысынан көбі ‘аралас оқыту’ (Blended Learning) формасымен таныссыз ба деген сұраққа «иә» деп жауап берді. (Сурет 3)

Сурет 3. Магистрант студенттердің аралас оқыту технологиясымен таныстығы

Қазіргі таңда, магистранттардың жартысынан көбі аралас формада және 40 пайызға жуығы тек онлайн форматта оқып жүр. (Сурет 4)

Сурет 4. Магистратурадағы сабақ формасы

«Аралас оқыту» ұғымының анықтамасын ашып беруді сұрағанда біз әр түрлі жауап алдық. Студенттер «екі үш мамандық араласып оқу», «тапсырмаларды алып онлайн оқу», «оқытудың заманауи түрі» сияқты жауаптар жазса, «семинар, практика - офлайн, лекциялар - онлайн», «онлайн және офлайн оқыту», «аралас оқыту немесе өзгертілген сынып моделі студенттерді алдымен желіде өз бетінше жұмыс істеуге шақырады. Содан кейін студенттер мұғаліммен бірге тұжырымдамалар мен идеяларды талқылауға немесе практикалық жұмыстар арқылы жұмыс жасауға жиналады. Бұл модель кейбір студенттер үшін өте пайдалы болуы мүмкін», «арнайы ақпараттық технологияларды пайдаланатын электронды оқыту элементтерімен (компьютерлік графика, аудио және бейне, интерактивті элементтер) сыныпта оқытудың дәстүрлі формаларының үйлесімі» деген сияқты толық жауаптар берді. Бұдан байқағанымыз, магистранттардың басым бөлігі «аралас оқыту» терминімен таныс, алайда оны шатастыратындар да бар. Сондықтан, қазақ тілінде аралас оқыту терминін қолданған кезде оның ағылшын тіліндегі баламасы Blended Learning деген терминді бірге қолданған жөн деп санаймыз.

«Аралас оқытудың» қандай артықшылықтары бар деген ашық сұраққа сауалнамаға қатысушылар көбіне бір ғана жақсы жағын жазып, қысқаша жауап берген және көпшілігінің жауаптары ұқсас болғандықтан біз оларды топтастырдық: өте ыңғайлы, әрі тез, уақыт үнемделеді; студенттердің өз бетімен оқуын

арттырады; пәнге деген қызығушылықты тудырады; студенттердің креативті болуына көмектеседі; оқытушылардың креативті болуына көмектеседі; оқытушылар сабаққа жан-жақты дайындалады; таныс көп болады; жұмыс пен сабақты бірге алып жүруге болады. Ең көп жазылған жақсы жағы аралас оқытудың уақытты үнемдеуі мен магистранттардың өз бетімен оқуын арттыруы екен. Алайда, сабақтың не онлайн не офлайн түрде болғаны дұрыс; аралас оқыған қиын; артықшылығы жоқ; білмеймін деген жауаптар да болды. Жалпы, қатысушылардың 61-і аралас оқытудың жақсы жақтарын айтса, 7 адам не жауап беретіндерін білмейтінін және 4 адам мүлдем жақсы жақтары жоқ екендігін алға тартты.

52 магистрант аралас оқытудың кемшілігін жазған, бестен бір бөлігі, яғни 20 адам бұл оқыту әдісінің мүлдем кемшілігі жоқ деп ойлайды екен. Кемшілітер: «интернет дұрыс істемейді», «техникалық себептерге байланысты қиындықтар көп», «тұрақтылық болмайды», «сабақ шулы өтеді», «денсаулыққа зиян», «уақыт жағынан және график жағынан тиімсіз», «сабаққа дайындалуға ұзақ уақыт кетеді», «онлайн кезінде жауап беруге ыңғайсызданамын», «оқытушылар барлығымыздан сұрап үлгермейді», «оқытушылар өте баяу», «уйдегі адамдар сабақ жасауға бөгет жасайды». Ең жиі жазылған кемшілігі техникалық мәселелер мен интернет желісінің баяулығы екен.

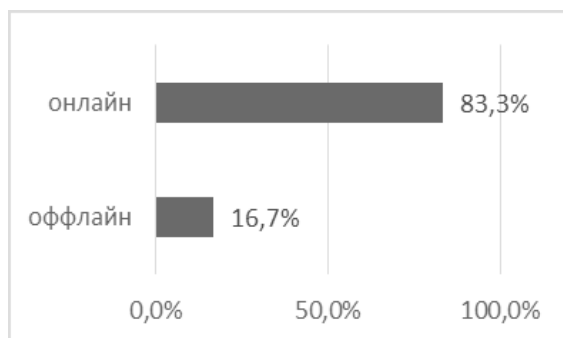
Магистранттардың 80 пайызы барлық пәндерді аралас оқыту формасында өткізуге

болатынын жазған, қалған 20 пайызы тек практикалық, теориялық бөлімі басым пәндерді, тіл үйренуге арналған пәндерді, тек лекцияларды, гуманитарлық пәндерді ғана аралас оқыту формасын қолдануға болады деп жауап жазған. Дәл осы 20 пайызы, яғни 28 адам, практикалық, техникалық пәндерде, лабораториялық, эксперименттік жұмыстар жүргізілетін сабақтарда аралас

оқыту формасы мүлдем қолданбағаны жөн деп ойлайды екен.

Сауалнамаға қатысушылардың 90 пайызы сабақта Zoom платформасын, 7 пайызы Teams, 3 пайызы Google meet қолданылатынын айтты.

Қатысушылардың 45-і аралас оқытудың онлайн бөлігін ұнатады екен. (Сурет 5)

Сурет 5. Аралас оқытудың магистранттарға ұнайтын бөлігі

Біз дәстүрлі оқыту формасының артықшылықтары мен кемшіліктерін магистранттардан білуге тырыстық. Көп магистрант бұл оқыту әдісінің жақсы жағы тек басқа адамдармен жанды қарым-қатынас жасатуында деді және барлығы дерлік оның уақыт жағынан тиімсіздігі ең басты кемшілігі екенін жазған.

Онлайн оқыту денсаулық сақтау тұрғысынан қауіпсіз, уақыт жағынан ұтымды, түрлі компьютерлік технологияларды қолданып білімді арттыру сияқты жақсы жақтары бар екенін, ал кемшілігін кейбір магистранттар сабақтардың қызықсыз өтетіндігін, оқытушылардың компьютерлік сауаттылығының төмен деп көрсетті.

Ал, аралас оқыту формасына келетін болсақ, яғни офлайн және онлайн оқыту формасының элементтерін біріктеретін технология туралы магистранттар оң көзқараста екенін байқатты. Сауалнамаға қатысушылардың 68-і, яғни 94 пайызы аралас оқыту жақсы екенін және болашақта пәндердің барлығы осы форматта өту керектігін айтты.

Қорытынды. Бұл зерттеу жұмысында аралас оқыту мәселесін зерттеген шетелдік және отандық ғалымдардың еңбектеріне

анализ жасалынып, аралас оқытудың мәні айқындалады. Аралас оқыту дегеніміз сабақ мазмұнын онлайн режимінде және дәстүрлі бетпе-бет түрінде жеткізу және студенттердің өз уақыттарын, оқу орнын, жолын басқару сияқты элементтерді біріктіретін педагогикалық тәсіл. Авторлар магистратурада оқитын студенттердің аралас оқыту технологиясымен қаншалықта таныс екенін, оны қалай түсінетіндерін, артықшылықтары мен кемшіліктерін, жалпы бұл тәсілді қаншалықты қолдайтындарын анықтау мақсатында сауалнама жүргізді. Магистратурада оқитын студенттердің көпшілігі «аралас оқыту» технологиясымен таныс, бірақ оны пәнаралық оқыту немесе екі үш мамандықты араласып оқыту деп түсінетіндер де бар екен. Сондықтан, аралас оқыту терминін қолданған кезде оның ағылшын тіліндегі баламасы Blended Learning деген терминді бірге қолданған жөн деп санаймыз. Студенттер үшін аралас оқытудың жақсы жағы оның уақытты үнемдеуі мен магистранттардың өз бетімен оқуын арттыруы болса, кемшілігі техникалық мәселелер мен интернет желісінің баяулығы екен. Офлайн және онлайн оқыту формасының элементтерін біріктеретін технология ту-

ралы магистранттар оң көзқараста екенін байқатты. Студенттердің ойыншы барлық пәндерде аралас оқыту формасын қолдануға болады. Сауалнамаға қатысушылардың барлығы дерлік аралас оқыту жақсы екенін және болашақта пәндердің барлығы осы форматта өту керектігін айтты. Біз

алдыңғы уақытта аралас оқыту кезінде қандай дағдыларды онлайн бөлігінде және қайсысын офлайн бөлігінде дамытқан тиімді және нақты қандай пәндерде аралас оқыту технологиясын қолданған жөн деген сұрақтарды қарастыратын боламыз.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

- [1] Poon J. A cross-country comparison on the use of blended learning in property education //Property management. – 2014. – Т. 32. – №. 2. – С. 154-175.
- [2] Edward C.N. et al. Effect of blended learning and learners' characteristics on students' competence: An empirical evidence in learning oriental music //Education and Information Technologies. – 2018. – Т. 23. – №. 6. – С. 2587-2606.
- [3] Ghazal S., Aldowah H., Umar I. Critical factors to learning management system acceptance and satisfaction in a blended learning environment //International conference of reliable information and communication technology. – Springer, Cham, 2017. – С. 688-698.
- [4] Ismail A. O. A., Mahmood A. K., Abdelmaboud A. Factors Influencing Academic Performance of Students in Blended and Traditional Domains //International Journal of Emerging Technologies in Learning. – 2018. – Т. 13. – №. 2.
- [5] Graham, C. R., Woodfield, W., & Harrison, J. B. (2013). A framework for institutional adoption and implementation of blended learning in higher education. *The Internet and Higher Education*, 18, 4–14.
- [6] Wong L., Tatnall A., Burgess S. A framework for investigating blended learning effectiveness //Education+ Training. – 2014.
- [7] Subramaniam S. R., Muniandy B. The effect of flipped classroom on students' engagement //Technology, Knowledge and Learning. – 2019. – Т. 24. – №. 3. – С. 355-372.
- [8] Kaur M. Blended learning-its challenges and future //Procedia-social and behavioral sciences. – 2013. – Т. 93. – С. 612-617.
- [9] Moskal P., Dziuban C., Hartman J. Blended learning: A dangerous idea? //The Internet and Higher Education. – 2013. – Т. 18. – С. 15-23.
- [10] Anthony B. et al. Exploring the role of blended learning for teaching and learning effectiveness in institutions of higher learning: An empirical investigation //Education and Information Technologies. – 2019. – Т. 24. – №. 6. – С. 3433-3466.
- [11] So H. J., Brush T. A. Student perceptions of collaborative learning, social presence and satisfaction in a blended learning environment: Relationships and critical factors //Computers & education. – 2008. – Т. 51. – №. 1. – С. 318-336.
- [12] Bervell B., Umar I. N. Blended learning or face-to-face? Does Tutor anxiety prevent the adoption of Learning Management Systems for distance education in Ghana? //Open Learning: The Journal of Open, Distance and e-Learning. – 2020. – Т. 35. – №. 2. – С. 159-177.
- [13] Guillén-Gámez F. D., Mayorga-Fernández M., Álvarez-García F. J. A study on the actual use of digital competence in the practicum of education degree //Technology, Knowledge and Learning. – 2020. – Т. 25. – №. 3. – С. 667-684.
- [14] Ustunel H. H., Tokel S. T. Distributed scaffolding: Synergy in technology-enhanced learning environments //Technology, Knowledge and Learning. – 2018. – Т. 23. – №. 1. – С. 129- 160.
- [15] Bailey M. et al. The changing importance of factors influencing students' choice of studymode //Technology, Knowledge and Learning. – 2015. – Т. 20. – №. 2. – С. 169-184.

[16] Zhang Y., Chen T. Students' choosing willingness on different types of blended courses and its influencing factors //International Conference on Computer Application and Information Security (ICCAIS 2021). – SPIE, 2022. – Т. 12260. – С. 575-584.

[17] Keržič D. et al. Exploring critical factors of the perceived usefulness of blended learning for higher education students //PloS one. – 2019. – Т. 14. – №. 11. – С. e0223767.

[18] Ashraf M. A., Mollah S. The pedagogical applications, prospects, and challenges of blended learning in Chinese higher education: a systematic review //Frontiers in psychology. – 2021. – С. 6212.

[19] Ma'arop A. H., Embi M. A. Implementation of blended learning in higher learning institutions: A review of the literature //International Education Studies. – 2016. – Т. 9. – №. 3. – С.41-52.

[20] Wahab N. A., Othman J., Warris S. N. Blended learning in higher education: An overview //E-Academia Journal UiTM. – 2016. – Т. 5. – №. 2. – С. 115-122.

[21] Боброва С. Е. Актуальные проблемы смешанного обучения в системе высшего образования //Мир науки, культуры, образования. – 2020. – №. 4 (83). – С. 192-194.

[22] Авакова Э. Р. Концепция смешанного обучения (blended learning) РКИ в вузах Армении: возможности реализации и перспективы //Web of Scholar. – 2018. – Т. 3. – №. 5. – С.25-27.

[23] Бугреева А. С. Проблемы и перспективы внедрения смешанного обучения в систему высшего профессионального образования //Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук. – 2015. – №. 3-2. – С. 67-70.

References

[1] Poon J. A cross-country comparison on the use of blended learning in property education //Property management. – 2014. – Т. 32. – №. 2. – С. 154-175.

[2] Edward C. N. et al. Effect of blended learning and learners' characteristics on students' competence: An empirical evidence in learning oriental music //Education and Information Technologies. – 2018. – Т. 23. – №. 6. – С. 2587-2606.

[3] Ghazal S., Aldowah H., Umar I. Critical factors to learning management system acceptance and satisfaction in a blended learning environment //International conference of reliable information and communication technology. – Springer, Cham, 2017. – С. 688-698.

[4] Ismail A. O. A., Mahmood A. K., Abdelmaboud A. Factors Influencing Academic Performance of Students in Blended and Traditional Domains // International Journal of Emerging Technologies in Learning. – 2018. – Т. 13. – №. 2.

[5] Graham, C. R., Woodfield, W., & Harrison, J. B. (2013). A framework for institutional adoption and implementation of blended learning in higher education. *The Internet and Higher Education*, 18, 4–14.

[6] Wong L., Tatnall A., Burgess S. A framework for investigating blended learning effectiveness //Education+ Training. – 2014.

[7] Subramaniam S. R., Muniandy B. The effect of flipped classroom on students' engagement //Technology, Knowledge and Learning. – 2019. – Т. 24. – №. 3. – С. 355-372.

[8] Kaur M. Blended learning-its challenges and future //Procedia-social and behavioral sciences. – 2013. – Т. 93. – С. 612-617.

[9] Moskal P., Dziuban C., Hartman J. Blended learning: A dangerous idea? //The Internet and Higher Education. – 2013. – Т. 18. – С. 15-23.

[10] Anthony B. et al. Exploring the role of blended learning for teaching and learning effectiveness in institutions of higher learning: An empirical investigation //Education and Information Technologies. – 2019. – Т. 24. – №. 6. – С. 3433-3466.

- [11] So H. J., Brush T. A. Student perceptions of collaborative learning, social presence and satisfaction in a blended learning environment: Relationships and critical factors //Computers & education. – 2008. – Т. 51. – №. 1. – С. 318-336.
- [12] Bervell B., Umar I. N. Blended learning or face-to-face? Does Tutor anxiety prevent the adoption of Learning Management Systems for distance education in Ghana? //Open Learning: The Journal of Open, Distance and e-Learning. – 2020. – Т. 35. – №. 2. – С. 159-177.
- [13] Guillén-Gámez F. D., Mayorga-Fernández M., Álvarez-García F. J. A study on the actual use of digital competence in the practicum of education degree //Technology, Knowledge and Learning. – 2020. – Т. 25. – №. 3. – С. 667-684.
- [14] Ustunel H. H., Tokel S. T. Distributed scaffolding: Synergy in technology-enhanced learning environments // Technology, Knowledge and Learning. – 2018. – Т. 23. – №. 1. – С. 129- 160.
- [15] Bailey M. et al. The changing importance of factors influencing students' choice of study mode //Technology, Knowledge and Learning. – 2015. – Т. 20. – №. 2. – С. 169-184.
- [16] Zhang Y., Chen T. Students' choosing willingness on different types of blended courses and its influencing factors //International Conference on Computer Application and Information Security (ICCAIS 2021). – SPIE, 2022. – Т. 12260. – С. 575-584.
- [17] Keržič D. et al. Exploring critical factors of the perceived usefulness of blended learning for higher education students //PloS one. – 2019. – Т. 14. – №. 11. – С. e0223767.
- [18] Ashraf M. A., Mollah S. The pedagogical applications, prospects, and challenges of blended learning in Chinese higher education: a systematic review //Frontiers in psychology. – 2021. – С. 6212.
- [19] Ma'arop A. H., Embi M. A. Implementation of blended learning in higher learning institutions: A review of the literature //International Education Studies. – 2016. – Т. 9. – №. 3. – С. 41-52.
- [20] Wahab N. A., Othman J., Warris S. N. Blended learning in higher education: An overview //E-Academia Journal UiTMT. – 2016. – Т. 5. – №. 2. – С. 115-122.
- [21] Bobrova S. E. Aktual'nye problemy smeshannogo obucheniya v sisteme vysshego obrazovaniya //Mir nauki, kul'tury, obrazovaniya. – 2020. – №. 4 (83). – С. 192-194.
- [22] Avakova E. R. Konceptsiya smeshannogo obucheniya (blended learning) RKI v vuzah Armenii: vozmozhnosti realizacii i perspektivy //Web of Scholar. – 2018. – Т. 3. – №. 5. – С. 25-27.
- [23] Bugreeva A. S. Problemy i perspektivy vnedreniya smeshannogo obucheniya v sistemu vysshego professional'nogo obrazovaniya //Aktual'nye problemy gumanitarnyh i estestvennyh nauk. – 2015. – №. 3-2. – С. 67-70.

Отношение студентов магистрантов к технологии смешанного обучения (Blended Learning)

А.А. Калиаскарова¹, Т.Н. Жундыбаева¹

*¹ Казахский Национальный Педагогический Университет имени Абая,
(Алматы, Казахстан)*

Тема смешанного обучения в Казахстане очень актуальна и востребована на сегодняшний день. Несмотря на это, до сих пор отсутствуют исследования, которые демонстрировали бы отношение студентов магистрантов к смешанному обучению. В связи с этим особенно актуальным будет данное исследование. Цель исследования - исследуя проблему смешанного обучения, определить отношение студентов магистрантов к смешанному обучению. Задачи работы: дать определение понятию смешанное обучение, выявить проблему смешанного формата обучения в зарубежных и отечественных заведениях, определить отношение студентов магистрантов в Казахстане к смешан-

ному обучению. Для достижения цели авторы провели опрос среди студентов магистрантов. Опрос был проведен в online формате с помощью Google Form. Его участниками стали 76 магистрантов и согласно результатам опроса, большинство магистрантов знакомы со смешанном обучением, знают ее и поддерживают данный формат обучения. Поскольку смешанное обучение включает в себя как online обучение, так и традиционное обучение, было даже определено какую часть предпочитают магистранты. Почти все выбрали online часть обучения, так как оно экономит время на дорогу и также поощряет самостоятельную работу магистрантов. Как преимущества, так и недостатки смешанного обучения находятся в его online части обучения, в то время как недостаток offline обучения – это время, потраченное на дорогу. В целом, все магистранты признают смешанный формат обучения удачным и предлагают в дальнейшем преподавать все предметы именно в таком формате.

Ключевые слова: магистрант студент; образование; смешанное обучение; онлайн обучение; традиционное обучение.

The attitude of master students to Blended Learning

A.A. Kaliaskarova¹, T.N. Zhundybaeva¹

¹Abai Kazakh National Pedagogical University, (Almaty, Kazakhstan)

The topic of blended learning in Kazakhstan is very relevant and in demand today. Despite this, there are still no studies that would demonstrate the attitude of master students towards blended learning. In this regard, this study will be especially relevant. The purpose of the study is to study the problem of blended learning, to determine the attitude of master students to blended learning. Objectives of the work: to define the concept of blended learning, to identify the problem of a blended learning format in foreign and local institutions, to determine the attitude of master students in Kazakhstan to blended learning. To achieve the goal, the authors conducted a survey among undergraduate students. The survey was conducted online using a Google Form. 76 undergraduates became its participants, and according to the results of the survey, the majority of undergraduates are familiar with blended learning, know it and support this learning format. Since blended learning includes both online and traditional learning, it was even determined which part the undergraduates prefer. Almost everyone chose the online part of their studies, as it saves travel time and also encourages self-study. Both the advantages and disadvantages of blended learning are in its online part of learning, while the disadvantage of offline learning is only the time spent on the road. In general, all undergraduates recognize the blended learning format as successful and offer to teach all subjects in this format in the future.

Keywords: master students; education; blended learning; online learning; traditional education.

Редакцияға 01.10.2022 қабылданды.